

Iryna Saraieva,
Doctor of Philosophy,
Head of the Department of Preschool and Primary Education
Odessa Regional Academy of In-Service Education,
Odessa, Ukraine
ladybug82@ukr.net,
<https://orcid.org/0000-0001-7753-1836>

QUALITY OF EDUCATION: ESSENCE AND CONCEPTUAL APPROACHES

Abstract. *The most important factor for successful and sustainable development in today's globalised world is the ability to quickly adapt to international competition. Therefore, one of the priorities of educational policy in Ukraine is to ensure the quality of education and the quality of educational activities. The quality of education as a social category determines the effectiveness and state of the educational process in society, its compliance with the expectations and needs of society in different social groups and has a significant impact on the development and formation of individual competences in civil society and the professional sphere.*

Quality is becoming one of the main goals of education development in our country at the present stage. Each subsequent education reform aims to improve the quality of education and sees it as the end result, starting from the ground level. Therefore, in modern scientific and terminological sources, the concept of «quality of education» is widely interpreted, which is considered from the point of view of philosophy, sociology, pedagogy and remains a controversial issue for many scientists, teachers, methodologists and practitioners. In the process of an intensive search to clarify the essence of the concept of «quality of education», another issue arose that concerns certain aspects of this concept, namely, the definition of the role of quality, which has a significant impact on the quality of education. The basic definitions of the study «education», «quality», «quality of education», and the main conceptual approaches are revealed. The quality criteria and factors influencing the quality of education in general are characterised. Based on the analysis of research by scientists (A. Bogush, V. Zaychuk, O. Ivanova, V. Kremen, N. Kropotova, V. Nikolayevsky, O. Ostapchuk, O. Savchenko, Z. Seidametova, V. Temnenko), the author summarises and positions her own vision of the concept of «quality of education» as a set of certain criteria and indicators that determine the level of organisation of the educational process and the result in accordance with the requirements of current legislation and international quality standards.

Keywords: *criteria, education, approaches, principles, quality, quality of education*

Дата надходження до редакції 30.01.2024

© Сарасва І.В., 2024

УДК 37.014.3:373.3.091(045)

Сарасва Ірина Володимирівна,
доктор філософії, завідувачка кафедри дошкільної і початкової освіти
КЗВО «Одеська академія неперервної освіти
Одеської обласної ради», м. Одеса, Україна
ladybug82@ukr.net,
<https://orcid.org/0000-0001-7753-1836>

Кравець Наталія Юрївна,
завідувачка науково-методичної лабораторії початкової освіти
КЗВО «Одеська академія неперервної освіти
Одеської обласної ради», м. Одеса, Україна
nat_kravets@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0003-1257-0927>

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ НУШ

Анотація. *Представлено опрацювання дефінітивної характеристики основних понять, дослідження науковців з питань науково-методичного супроводу вчителів початкових класів в умовах становлення Нової української школи та його впливу на їхній професійний розвиток. Досліджено теоретичні питання науково-методичного супроводу педагогів початкової ланки освіти та розмежовано поняття методичний*

і науковий, науково-методичний супровід. Окреслено особливості науково-методичного супроводу педагогів з метою підвищення професійної майстерності педагогів, здатності до саморозвитку, самоорганізації та рефлексії. Схарактеризовано функції науково-методичного супроводу, які завдяки сучасним підходам піддалися трансформації. Розкрито принципи науково-методичного супроводу (активності, систематичності, індивідуалізації, оптимальності, інформативності, перманентності, комунікативного партнерства і співробітництва, елективності), дотримання яких сприяє успішному супроводу вчителів початкових класів. Висвітлено та схарактеризовано етапи здійснення науково-методичного супроводу в контексті роботи фахівців науково-методичної лабораторії початкової освіти на базі КЗВО «Одеської академії неперервної освіти Одеської обласної ради». Зосереджено увагу на впровадженні новітніх форм навчання вчителів початкової школи в умовах запровадження та становлення Нової української школи. До дієвих форм навчання вчителів початкових класів щодо розвитку педагогічної майстерності на курсах підвищення кваліфікації віднесено тренінгове, поглиблене навчання на основі тематичних та авторських спецкурсів, а саме: практичні інтенсиви, літня школа, педагогічні студії, спільна видавнича діяльність. Розкрито шляхи оновлення науково-методичного супроводу під час підготовки вчителів початкових класів у формальній освіті у світлі освітніх реформ.

Ключові слова: вчитель початкових класів, супровід, науковий супровід, науково-методичний супровід, методичний супровід, професійний розвиток

Постановка проблеми. Найважливішою світовою тенденцією розвитку освіти є підвищення її якості і визнання необхідності у навчанні «протягом всього життя». Одним із головних напрямів модернізації освіти та чинником підвищення її якості є професійний розвиток педагогів. Орієнтація регіональних систем освіти спрямована на підвищення рівня професійної майстерності педагогічних працівників у форматі безперервної освіти, стимулювання кожного педагога до випереджального особистісно-професійного розвитку та самовдосконалення. Традиційна школа це минуле, вчорашній день. Дедалі активніше набирає силу школа нового формату – Нова українська школа, в якій вчитель мислить творчо, виявляє зацікавленість до розроблення та реалізації нових навчальних програм, здатний використовувати інноваційні педагогічні технології, оволодівати та оперувати новою інформацією, згуртовувати біля себе активних, творчих, креативних дітей, які виявляють феноменальний потенціал. Тобто, відбувається зміна змісту професійної діяльності вчителя, яка полягає у формуванні та забезпеченні об'єктивних механізмів оцінювання професійних компетенцій педагогів, стимулювання їх до безперервного професійного зростання, формування єдиної системи науково-методичного супроводу у системі післядипломної освіти і набуває особливої актуальності.

Аналіз останніх досліджень. Проблема науково-методичного супроводу в педагогічній теорії та практиці була предметом дослідження багатьох учених і практиків, таких як: Л. Бережної, М. Битянової, В. Богословського, О. Вороніна, В. Дивак, І. Жорносека, О. Казакової, Н. Лагусевої, В. Павлової, М. Семаго, В. Семікіна, Т. Сорочан, Л. Шипіциної та інших. Питання науково-методичного супроводу освітнього процесу в умовах післядипломної педагогічної освіти вивчали Т. Сорочан, В. Сидоренко, Н. Протасова, І. Ніколаєску. Однак проблемі науково-методичного супроводу вчителів початкової школи в післядипломній педагогічній освіті уваги майже не приділено.

Виклад основного матеріалу. Нова українська школа (далі НУШ) – це ключова реформа Міністерства освіти і науки, в якій приємно навчатись, яка дає учням не тільки знання, а й уміння застосовувати їх у повсякденному житті. НУШ – це той заклад, в якому дитина відчуває себе безпечно, комфортно; це те місце де прислухаються до думки дитини, вчать критично мислити, висловлювати власну думку та бути відповідальним громадянином. НУШ – це та інституція, в якій панують співпраця та взаєморозуміння для всіх учасників освітнього процесу.

Будь-як освітні реформи відбуваються завдяки рушійній силі закладів освіти, а саме – педагогів, вмотивованих учителів. Це говорить про те, що мета команди Міністерства освіти і науки України під час впровадження та реалізації Концепції НУШ була спрямована, в першу чергу, на професійне та особистісне зростання, а також підвищення соціального статусу вчителя. Серед інституцій, в яких педагоги можуть вдосконалювати свою професійну майстерність є заклади післядипломної педагогічної освіти, які надають науково-методичний супровід, який спрямований на духовне, професійно-фахове, інтелектуально-особистісне зростання педагогічних працівників, виявлення творчих здібностей і досягнення професійного розквіту.

Мета статті – розглянути науково-методичний супровід як педагогічну умову розвитку педагогічної майстерності вчителів початкової школи в контексті реалізації Концепції «Нова українська школа» в системі післядипломної освіти.

У тлумачному словнику термін «супровід» означає дію, відповідно «супроводжувати» тлумачиться як «іти, їхати разом із ким-небудь як супутник», «вести супровід» [Тлумачний словник, 2005:1415].

С. Макаренко визначає поняття «супровід» як «навчання, педагогічну й психологічну допомогу та підтримку, яка забезпечує не вирішення проблеми за педагога, а організацію й стимулювання його самодіяльності та створення умов для вирішення власних проблем» [Макаренко, 2018: 12]. В свою чергу Т. Сорочан вважає супровід складним процесом, в якій включаються дві сторони: той, хто супроводжує надає системну кваліфіковану допомогу, яка спрямована на розвиток супроводжуваного. На думку вченої базовими принципами супроводу є розвиток суб'єкта в ході розв'язання проблем; перехід суб'єкта в режим саморозвитку; значущість самостійної діяльності суб'єкта [Сорочан, 2002: 126].

Серед видів супроводу за змістом розрізняють діагностичний, інформаційний, навчальний, методичний, науковий, а також консультаційний, експертний, організаційний, мережевий та сервісний супровід. Методичний супровід, як зауважує С. Макаренко, є певним комплексом методичної роботи супроводжуваного й того, хто супроводжує, і спрямовується на вирішення нагальних питань для педагога в професійній діяльності, основним завданням якого є системне проектування, що надає, крім іншого, основи для розвитку всіх суб'єктів системи освіти [Макаренко, 2018].

У дослідженні С. Макаренко представлено визначення наукового супроводу В. Богословського, який зауважує, що це вибір суб'єктом оптимальних умов свого професійного становлення зумовлений науково-дослідною діяльністю закладу. Відповідно, науковий супровід передбачає комплекс наукової роботи (підготовку публікацій, науково-методичне забезпечення освітнього процесу, конференцій, семінарів, супровід науково-методичної роботи закладів освіти), що надає можливість швидше реагувати на зміни в зовнішньому середовищі суб'єктам освітнього процесу; координувати й активізувати управлінські впливи різних рівнів; здійснювати науково-дослідні проекти з найменшими інтелектуальними й часовими витратами [Макаренко, 2018].

Інтеграція означених видів супроводу за змістом розглядається як науково-методичний супровід, який визначаємо по-різному: як вид супроводу, в якому акцентується увага на керованому процесі щодо професійного розвитку педагога, підґрунтям якого виступає діагностика та актуалізація на професійній взаємодії і комунікації з іншими учасниками процесу; комплексний метод, який спрямований на створення умов для прийняття педагогом оптимальних рішень у ситуаціях вибору під час реалізації педагогічних процесів, в основу якого закладено діагностику професійних компетенцій; інформацію про рівень розвитку (мінімальний, базовий, високий) професійних компетенцій, виявлені професійні дефіцити та можливості їх подолання; проектування та реалізація індивідуального освітнього маршруту педагога на основі інформаційної підтримки; професійну комунікацію на основі індивідуального консультування за запитом педагога та/або його участь у роботі професійних педагогічних спільнот; рефлексія педагогом рівня професійного зростання.

Як зауважує С. Макаренко, сучасні підходи до поняття науково-методичного супроводу впливають на оновлення його функцій на більш сучасній формат, серед таких виокремлюють наступні, як-от: розвивальна, навчальна, методична, інформаційна, консультативна, сервісна, аналітична, узагальнювальна, прогностична, адаптаційна, дослідницька, коучингова, супроводжувальна, модераційна (модерації), тьюторингу, фасилітаційна (фасилітативна), супервізії, контролінгова, експертна, коригувально-рефлексійна, коригуюча, компенсаторна, акмеологічна тощо [Макаренко, 2018]. За такої умови залишається векторність та адресна спрямованість науково-методичного супроводу кожного конкретного педагога або педагогічного колективу і моделюється відповідно до його професійних можливостей на засадах компетентнісного підходу [Макаренко, 2018].

У формальній освіті реалізація науково-методичного супроводу навчання педагогів відбувається на курсах підвищення кваліфікації, де є можливість більш ґрунтовно вдосконалити свою професійну майстерність завдяки тренінговому, поглибленому навчанням на тематичних і авторських спецкурсах і науково-методична лабораторія початкової освіти КЗВО «Одеської академії неперервної освіти Одеської обласної ради» (далі Академія неперервної освіти), керівником якої є Кравець Наталія Юріївна, є прикладом реалізації науково-методичного супроводу в навчанні вчителів початкової школи в умовах становлення НУШ з 2017-2023 р.р.

Процес реалізації науково-методичного супроводу між науково-методичною лабораторією початкової освіти та вчителями початкових класів успішно відбувався за дотриманням таких принципів:

1. Принцип активності (передбачає, активну позицію педагога в його прагненні подолати наявні професійні дефіцити і фахівця, який супроводжує педагога в процесі проходження самодіагностики та конструювання індивідуального освітнього маршруту).

2. Принцип систематичності (передбачає систематичний і комплексний науково-методичний супровід педагога на всіх етапах педагога: від самодіагностики до рефлексії).

3. Принцип індивідуалізації (реалізується через організацію індивідуального консультування педагогів з питань функціонування онлайн-платформи та формування особистого освітнього маршруту).

4. Принцип оптимальності (передбачає оптимальне поєднання різноманітних форм взаємодії фахівців лабораторії з педагогами з урахуванням аналізу результатів опитування та дослідження щодо задоволеності педагогів організацією та результатами роботи онлайн-сервісу та науково-методичного супроводу).

5. Принцип інформативності (передбачає наявність у педагогів і фахівців лабораторії інформаційної компетентності з питань, пов'язаних із функціонуванням онлайн-сервісу, аналізом отриманих результатів і визначенням шляхів свого професійного зростання).

6. Принцип перманентності (полягає у самостійному конструюванні власного освітнього маршруту, сприяє безперервній професійній самоосвіті, саморозвитку, самоактуалізації).

7. Принцип комунікативного партнерства і співробітництва передбачає розвиток довірливих відносин, взаємодопомоги, взаємної відповідальності педагогів і фахівців лабораторії за результат.

8. Принцип елективності. Він полягає у забезпеченні можливості вибору індивідуальної траєкторії професійного самозростання; надання педагогу свободи вибору цілей, змісту, методів, джерел, засобів, форм, термінів, часу, місця навчання щодо подолання професійних дефіцитів.

Отже, фахівцями та співробітниками Академії неперервної освіти були розроблені заходи та створені належні умови щодо забезпечення підтримки та створення належних умов для роботи загальноосвітніх навчальних закладів - учасників експерименту. Програма всеукраїнського експерименту за темою «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення початкової освіти в умовах реалізації нового Державного стандарту початкової загальної освіти» на базі загальноосвітніх навчальних закладів на 2017-2022 роки передбачала такі етапи: організаційно-підготовчий (червень – жовтень 2017 р.), формувальний (листопад 2017 р. – травень 2022 р.), узагальнюючий (червень - жовтень 2022р.).

Наступним кроком стало навчання вчителів пілотних шкіл на базі Одеського обласного інституту удосконалення вчителів (11-14 липня 2017 року) за напрямками: «Теоретичні засади Нової української школи», «Інтеграція: тематичний та діяльнісний підходи», «Ранкові зустрічі», «Моделювання навчальної програми та організаційно-методична структура планування на місяць, тиждень, день», «Особливості організації освітнього середовища», «Робота в команді. Залучення батьків», «Особливості оцінювання навчальних досягнень учнів». Всього у тренінгу брало участь 10 вчителів початкових класів і 4 заступника директора з навчально-виховної роботи. З листопада 2017 року тривав формувальний етап експерименту. В цей період вчителі пілотних класів не тільки апробували нові методичні та дидактичні матеріали, у яких відображається зміст нового Державного стандарту, а й напрацьовували власні розробки, корегували надані матеріали відповідно до умов, в яких відбувається освітній процес. В ході експериментальної роботи вчителі акумулювали свій досвід, формували власне бачення оптимальної моделі впровадження нового стандарту.

З метою навчально-методичного супроводу для вчителів пілотних шкіл науково-методична лабораторія початкової освіти постійно проводила наставницькі зустрічі, які проходили у формі тренінгів, семінарів-практикумів, що сприяло удосконаленню практичних навичок, розвитку креативності, реконструкції траєкторії професійного зростання. В центрі уваги найбільш складні питання впровадження інтегрованого навчання, формувального оцінювання, розвитку ключових та предметних компетентностей учнів.

Не менш важливими й ефективними формами методичного супроводу стало запровадження супервізії та інтервізії. Завдяки обміну досвідом, вчителі мали можливість побачити, зрозуміти і проаналізувати свої професійні дії та поведінку, власні професійні помилки і корегувати їх, виявляти спільні проблеми та накреслити шляхи подолання цих проблем. Такі форми підтримки сприяли аналізу відповідності та якості щодо застосування ними методів, технік, прийомів роботи, використання сучасних форм організації освітнього процесу, допомагали задовольнити організаційні, професійні та особистісні потреби.

З метою підвищення якості навчально-виховного процесу та поширення перспективного досвіду впровадження інноваційного навчально-методичного забезпечення початкової освіти учасники експерименту залучалися до проведення всеукраїнських, обласних і районних конференцій, майстер-класів для вчителів 1-2-х класів, які працюють в умовах Нової української школи в 2018/2019, 2019/2020 навчальних роках; семінарів для директорів та заступників директорів закладів загальної середньої освіти.

Фахівцями науково-методичної лабораторії початкової освіти здійснювався постійний моніторинг освітнього процесу в пілотних школах щодо взаємодії з дітьми, партнерства із сім'ями і місцевою громадою, інклюзії, багатоманітності та демократичних цінностей, оцінювання і планування, методів навчання, освітнього середовища.

В процесі впровадження Концепції Нової української школи в Одеській області було сплановано та проведено ряд заходів з підготовки вчителів до роботи за новим Державним стандартом. Першим кроком стало навчання, впродовж січня 2018 року, 110 тренерів з кожного району області та м. Одеса. Робота була організована у двох групах: І група в кількості 40 осіб навчання відбувалось

з 30.01.2018 по 03.02.2018 року, II група в кількості 41 особи - з 05.02.2018 по 09.02.2018 року. Навчання проводили тренери Одеського обласного інституту удосконалення вчителів: Л.К. Задорожна, Р.В. Белоусова, Н.Ю. Кравець, А.А. Лєскова, М.В. Гриньова, Н.В. Заварова, Ю.Л. Колесниченко, Н.П. Шапірова. Тренерами Одеської академії неперервної освіти на передодні кожної очної сесії проводились настановчі навчальні семінари для тренерів регіону. Під час навчання тренери знайомились з методами роботи для формування ключових компетентностей: громадянської, підприємливої, здоров'язбережувальної, цифрової, соціально-комунікативної тощо; були учасниками майстер – класів: «Критичне мислення», «Кооперативне навчання», «Арт-технології».

Важливим моментом в підтримці реалізації ідей Нової української школи стало проведення в м. Одеса Арсеналу педагогічних ідей. Участь в якому взяло близько педагогів області та України. Вчителі пілотних шкіл в ході заходу продемонстрували можливості навчально-методичних та дидактичних комплексів, які були представлені вітчизняними виробниками. Водночас, продовжувався науково-методичний супровід Всеукраїнського експерименту за темою «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення початкової освіти в умовах реалізації нового Державного стандарту початкової загальної освіти». Для вчителів пілотних шкіл, які розпочали навчання в 2017/2018 навчальному році працівниками академії постійно проводились наставницькі зустрічі, консультування, запроваджено супервізію та інтервізію. Також, Одеська область стала учасником Міжнародного проєкту з розробки методичного інструментарію для подальшого впровадження ігрових підходів в шкільному навчанні «Сприяння освіті», започаткованого LEGO FOUNDATION (Україна-Данія). Апробований на базі Одеської академії неперервної освіти спецкурс став основою програми підготовки play-тренерів, які зокрема провели підвищення кваліфікації вчителів початкових класів Одеської області з реалізації діяльнісного і ігрового підходу. Всього завдячуючи впровадженню спецкурсу «Навчання через гру» та проведенню тренінгів близько 3000 вчителів початкових класів Одеської області удосконалили свої компетентності з впровадження діяльнісного та ігрового підходу як важливої складової НУШ, отримали сучасний методичний інструментарій.

Ще однією формою роботи щодо актуалізації професійного досвіду педагогів, сприяння розвитку професійних і особистісних компетентностей освітян та поглиблення й осмислення теоретичних і практичних знань про особливості організації освітнього процесу Нової української школи в умовах воєнного стану відповідно до плану роботи академії (починаючи з 2018 року) у червні представлено Всеукраїнський онлайн-форум «Креативні вчителі: стратегії успіху». Учасниками щорічного форуму, який став місцем зустрічі науковців креативних вчителів-майстрів - є вчителі початкових класів з різних областей України, які зацікавлені у впровадженні цифрових інструментів, технологій, нових методик та застосуванні дієвих методів і прийомів роботи. Проведення таких зустрічей створює унікальний простір для спілкування, обговорення актуальних освітянських питань в поєднанні з отриманням корисних знань, розвитком умінь і набуттям навичок.

В січні 2019 року на базі КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради» підготовлено 48 педагогів – тренерів, які мали здійснювати супервізію. Тому, в план роботи академії було внесено заходи щодо методичного супроводу педагогів - супервізорів впродовж року.

Задля забезпечення належного рівня науково-методичного супроводу впровадження нового Державного стандарту початкової загальної освіти фахівцями лабораторії було організовано науково-теоретичну та методичну підготовку тренерів НУШ, вчителів початкових класів, яка передбачала реалізацію компетентнісного, діяльнісного та інтегрованого підходів (у 2018/2019 навчальному році проведено 3 очні сесії: «Сучасний вчитель як провідник змін», «Зміст початкової освіти у вимірі сьогодення», «Особливості викладання та організації освітнього процесу в початковій школі». Перед кожною сесією проходили навчальні семінари для тренерів НУШ). З метою навчально-методичного супроводу для вчителів пілотних шкіл проводились наставницькі зустрічі, під час яких вчителі обговорювали досвід пілотування, особливості організації освітнього процесу в умовах Всеукраїнського експерименту, обмінювалися думками про перспективи освітніх змін:

- ✓ наставницька зустріч «Інструменти формування оцінювання в початковій школі» для вчителів пілотних шкіл Одеської області (10 січня 2020 року);
- ✓ наставницька зустріч для вчителів пілотних шкіл Одеської області (30 березня 2020 року) «Особливості організації освітнього процесу в умовах дистанційного режиму»;
- ✓ наставницька зустріч «НУШ в дії : з досвіду пілотування» для вчителів пілотних шкіл Одеської та Вінницької областей (19 червня 2020 року);
- ✓ наставницька зустріч «Завершення пілотування: план дій на рік» для вчителів пілотних шкіл Одеської області (28 жовтня 2020 року).

Вчителі пілотних шкіл були активними учасниками II Всеукраїнської конференції «Педагогічна наука у сучасному вимірі: проблеми і перспективи розвитку», II всеукраїнського форуму «Креативні вчителі: стратегії успіху». В рамках цих заходів вчителі презентували свій досвід, обмінювались з колегами здобутками з актуальних питань впровадження нового Державного стандарту. Дорожня карта дослідження результативності організації освітнього процесу в пілотних закладах області, яка була розроблена працівниками лабораторії, була актуальною на завершальному етапі впровадження експерименту.

Також, працівники лабораторії початкової освіти Академії вибудували систему роботи з навчання, методичного супроводу педагогів-тренерів, організації професійної комунікації і командної роботи, яка дозволила успішно виконати завдання з підвищення кваліфікації вчителів початкових класів і підготувати до старту Нової української школи в Одеському регіоні. Яскравою подією, яка засвідчує розвиток міцних зв'язків з педагогами-тренерами, педагогами-супервізорами, стала обласна конференція «Траєкторії зростання професійної спільноти НУШ», де фахівці змогли представити рефлексії набутого досвіду, обговорити перспективи розвитку професійної спільноти Нової української школи, пошуку шляхів зміцнення лідерства й активізації у професійному вчительському середовищі.

З метою підтримки, активізації та актуалізації, відпрацювання практичних навичок, закріплення та розвитку ключових і предметних компетентностей вчителів початкової школи в міжкурсовий період проводилась змістовна робота (методичні заходи): форум для вчителів початкових класів «Креативні вчителі: стратегії успіху»; літня школа для вчителів 1-го класів «НУШ 2020/2021: маршрути змін»; семінар-тренінг «Нова українська школа» (додаткові групи); круглий стіл «Інноваційність педагога – ключ до освітніх змін»; творча група «Lesson Study в практиці початкової школи»; методична кав'ярня, сесії професійного розвитку, наставницькі зустрічі тощо.

Завершення освітньої реформи у 2021 році «Нова українська школа» в початковій школі вивело на новий рівень значення неперервної освіти, зумовило постановку нових завдань у професійній діяльності педагогічних працівників і нових підходів до забезпечення науково-методичного супроводу, створення нових умов розвитку творчих здібностей, ініціативності та інноваційності, задоволення професійних інтересів, підвищення рівня педагогічної компетентності та удосконалення професійної майстерності, формування сучасного стилю педагогічного мислення, підготовки й готовності працювати в інноваційному режимі. Зважаючи на те, що змістом науково - методичного супроводу є надання допомоги і підтримки вчителям щодо пошуку, вибору, проєкції, реалізації, оцінки та корекції власної діяльності у рамках виконання професійних завдань, виникла необхідність запровадження нових форм, методів і засобів підвищення кваліфікації педагогів. Широке поширення отримали нестандартні форми проведення занять (тренінги, практикуми, майстер - класи, бранчі, квести, організаційно – педагогічні ігри тощо) і творчі об'єднання педагогів (педагогічні майстерні, клуби, спільноти, та ін.). З усього розмаїття методичних форм розвитку професійної компетентності вчителя було обрано педагогічну студію.

Педагогічна студія – це форма професійного об'єднання (спільноти) вчителів, пов'язана з підвищенням професійної компетентності вчителя, розширенням кругозору завдяки моделюванню педагогічних ситуацій, тренінгів, проведенню ігор, відпрацюванню навичок застосування інновацій у створенні навчального контенту, а також створенні можливості для самовираження всіх її учасників. Педагогічна студія має свої ознаки й особливості – тривалий контакт учасників (відносна стабільність складу), спільна діяльність учасників, добровільне і вільне визначення учасників, активна участь членів об'єднання в його роботі, наявність права і обов'язку не тільки бути присутнім (слухати і дивитися), сприймати інформацію керівника студії, але й проявляти себе, свою індивідуальність активною дією. Основне призначення студії полягало у формуванні та розвитку педагогічних умінь, науково обґрунтованих і практично перевірених. Студійні заняття будувалися на фундаменті здобутих педагогічних знань, які отримують своє професійне втілення в освітній процес на основі реального досвіду і при сформованих професійних навичках, уміннях і поглядах. Педагогічна студія формується з вчителів різних категорій, які займаються у одного керівника, має свої визначені цілі, завдання, функції (екстенсивна, коригуюча, прогностуюча, самоосвітня, інтуїтивна) та ґрунтується на наступних принципах: добровільності, самовизначення, активності й принципі співробітництва та формування традицій, який заснований на демократичному стилі спілкування.

Так у 2021 році, за результатами проведеного моніторингу, в межах якого, вчителі початкової школи висловлювали своє ставлення щодо процесу навчання в початковій школі, давали відповіді на запитання, які стосувалися професійного досвіду, підвищення кваліфікації, навчально-методичного забезпечення, методів роботи, виявлення типових труднощів в організації освітнього процесу, запитів на методичну допомогу та з метою реалізації науково-методичної проблеми лабораторії початкової освіти «Розвиток інноваційної компетентності вчителя початкової школи» розроблено методичний проєкт, метою та очікуваним результатом якого було розроблення моделі педагогічної студії і апробації її, як методичної форми, яка сприятиме осмисленню, систематизації набутого досвіду й ефективному поширенню інновацій

в практику діяльності закладів загальної середньої освіти; слугуватиме дифузії інновацій – процесу адаптації нововведень різними людьми, залежно від їх схильності до сприйняття нового продукту. Тому, було сплановано й організовано роботу чотирьох педагогічних студій, а саме: для досвідчених вчителів – «Майстерність як вимір професійної зрілості педагога», для молодих вчителів «Дидактична скарбниця молодого вчителя», для середньої категорії вчителів – «Інноваційність педагога – вимога сучасності» і для студентів педагогічних коледжів – «Професійна ідентичність: у фокусі – самовизначення майбутнього вчителя». Фасилітаторами цих студій були педагоги – тренери Нової української школи, педагоги – супервізори, та педагоги, які пройшли сертифікацію і мали досвід експертів, і які стали справжніми агентами змін. Задля методичного супроводу, психологічної підтримки фасилітаторів педагогічних студій було сплановано нетворкінг – клуб, на засіданнях якого проводився аналіз й обговорення проведеної роботи, надавався зворотний зв'язок, відбувалася рефлексія, відповідно перебачалось і корегування. Рефлексія учасників, підтвердила наші припущення щодо вибору такої форми методичної роботи, яка дійсно сприяла розвитку професійної компетентності взагалі й інноваційній компетентності зокрема. Під час засідань нетворкінг – клубу, фасилітаторам педагогічних студій було надано психологічну підтримку, створено умови для відновлення та надано можливість переосмислення ситуації, переавантаження й адаптації до умов воєнного стану.

Впродовж 2022 року вибудовувався новий досвід: відслідковували нові тренди, досліджували нові технології – тому ідея продовження діяльності педагогічних студій залишилась, але вже в іншому форматі, як-от: інтерв'ювання й анкетування педагогів – фасилітаторів. За результатами опитування прийнято рішення продовжити діяльність педагогічної студії, як неформального об'єднання педагогів з метою спілкування, пов'язаного з професійними інтересами, моделювання педагогічних ситуацій, пов'язаних з різними аспектами професійної діяльності вчителя, отримання досвіду організації освітнього процесу, з урахуванням нових викликів, психологічної просвіти та підтримки. У 2023 рік кафедрою дошкільної і початкової освіти було заплановано шість сесій педагогічної студії «Майстерність, як вимір професійної зрілості педагога», до складу якої входили: педагоги – фасилітатори, зацікавлені вчителі початкової школи, консультанти ЦПРПП, учасники конкурсу «Учитель року 2023». Очікуваним результатом роботи педагогічної студії стало електронне портфоліо вчителя початкової школи «Професійна майстерність вчителя початкової школи: фокус – інноваційна компетентність», вибір тем для презентації та обговорення на V форумі «Креативні вчителі – стратегії успіху», розробка майстер – класів для вчителів початкової школи, які стануть учасниками літньої школи «НУШ: маршрути змін». Отже, педагогічна студія, як неформальне об'єднання, доповнює традиційні форми підвищення професійної майстерності педагогів і водночас наповнює новим змістом, так як має більш широку спрямованість, більшу гнучкість, відрізняється різноманіттям форм і методів роботи з вчителями початкової школи в умовах сучасних реалій.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, науково-методичний супровід діяльності вчителя – це комплекс взаємопов'язаних послідовних дій, заходів, спрямованих на надання всебічної допомоги вчителю у розв'язанні проблем, що виникають в процесі освітньої діяльності і сприяють його розвитку та самовизначенню в подальшому професійному полі. Системний підхід до організації науково-методичного супроводу педагогів мотивує вчителя до постійного професійного самовдосконалення, готує до роботи в умовах модернізації освіти, оновлення її структури та змісту в рамках інноваційного розвитку.

У перспективі подальших досліджень авторами планується продовжити роботу науково-методичного супроводу, яка буде спрямована на актуалізацію знань вчителів початкової школи з методик викладання, ефективних технологій, методів та форм роботи у першому класі, вдосконалення практичних навичок щодо застосування цифрових інструментів для створення навчального контенту шляхом залучення педагогів до дискусійних просторів, практичних інтенсивів, літньої школи, педагогічних студій, конференцій, спільної видавничої діяльності щодо висвітлення практичного досвіду.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

- Бусел В. Т. (2005). Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
- Макаренко С. (2018). Науково-методичний супровід як провідна технологія методичної роботи на шляху до нової української школи. *International Journal of Innovative Technologies in Social Science*. 6 (10).
- Сорочан Т. М. (2002). Науково-методичний супровід – нова концепція розвитку професіоналізму вчителів початкових класів у системі післядипломної педагогічної освіти. *Наук.-методичний супровід модернізації початкової освіти: зб.* Луганськ. 236 с.

REFERENCES

- Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainiskoi movy [The Great Explanatory Dictionary of the Modern Ukrainian Language] (2005). Busel. V. T. (Ed). Kyiv; Irpin: VTF «Perun». 1728 s. [in Ukrainian].

Makarenko S. (2018). Naukovo-metodychnyi suprovid yak providna tekhnolohiia metodychnoi roboty na shliakhu do novoi ukrainskoi shkoly [Scientific and methodological support as a leading technology of methodological work on the way to a new Ukrainian school.]. International Journal of Innovative Technologies in Social Science. 6 (10). [in Ukrainian].

Sorochan T. M. (2002). Naukovo-metodychnyi suprovid – nova kontsepsiia rozvytku profesionalizmu vchyteliv pochatkovykh klasiv u systemi pislidyplomnoi pedahohichnoi osvity [Scientific and methodological support - a new concept of professional development of primary school teachers in the system of postgraduate pedagogical education.]. Nauk.-metodychnyi suprovid modernizatsii pochatkovoї osvity: zb. Luhansk. 236 s. [in Ukrainian].

Iryna Saraieva,

Doctor of Philosophy,

Head of the Department of Preschool and Primary Education

Odesa Regional Academy of In-Service Education,

Odesa, Ukraine

ladybug82@ukr.net,

<https://orcid.org/0000-0001-7753-1836>

Nataliia Kravets,

Head of the Scientific and Methodical Laboratory Primary Education

Odesa Regional Academy of In-Service Education,

Odesa, Ukraine

nat.kravets@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0003-1257-0927>

SCIENTIFIC AND METHODOLOGICAL SUPPORT FOR PRIMARY SCHOOL TEACHERS IN THE CONTEXT OF NUS

Abstract. *The article presents a study of the definitional characteristics of the main concepts, research of scientists on the issues of scientific and methodological support of primary school teachers in the context of the formation of the New Ukrainian School and its impact on their professional development. The theoretical issues of scientific and methodological support of primary school teachers are studied and the concepts of methodological and scientific, scientific and methodological support are distinguished. The features of scientific and methodological support of teachers with the aim of improving the professional skills of teachers, the ability to self-development, self-organisation and reflection are outlined. The functions of scientific and methodological support, which have undergone transformation due to modern approaches, are characterised. The principles of scientific and methodological support (activity, systematicity, individualisation, optimality, informativeness, permanence, communicative partnership and cooperation, electivity) are revealed, which contribute to the successful support of primary school teachers. The stages of scientific and methodological support in the context of the work of specialists of the scientific and methodological laboratory of primary education on the basis of the Odesa Academy of Continuing Education of the Odesa Regional Council are highlighted and characterised. Attention is focused on the introduction of the latest forms of training primary school teachers in the context of the introduction and formation of the New Ukrainian School. The effective forms of training primary school teachers for the development of pedagogical skills in advanced training courses include training, in-depth training based on thematic and author's special courses, namely: practical intensives, summer school, pedagogical studies, joint publishing activities. The ways of updating scientific and methodological support in the training of primary school teachers in formal education in the light of educational reforms are revealed.*

Keywords: *primary school teacher, support, scientific support, scientific and methodological support, methodological support, professional development*

Дата надходження до редакції 23.02.2024

© Сараєва І.В., Кравець Н. Ю., 2024